METODICA DE CERCETARE A ALIBIULUI

Natalia ZBURLIUC

Creşterea numărului de infracţiuni în Republica Moldova este generată, în mare parte, de cunoştinţele juridice ale delincvenţilor şi amplificarea „profesionalismului" acestora.

În ipoteza dezvoltării la un nivel înalt a gândirii criminalistice a infractorilor şi apariţia situaţiilor de conflict în lupta cu criminalitatea organizată, un studiu amplu şi bine sistematizat al alibiului şi probării acestuia în procesul penal s-a impus ca necesar şi obligatoriu. Împotrivirea sau opunerea de rezistenţă urmăririi penale a devenit, în ultima perioadă, o „tradiţie" pentru infractori şi o problemă de o mare actualitate pentru organul de urmărire penală. Chiar dacă sunt reţinute în momentul săvârşirii infracţiunii sau imediat după aceasta, majoritatea persoanelor declară un alibi fals, cu scopul de a se eschiva de la răspundere pentru fapta săvârşită. În cele din urmă, cercetarea alibiului şi demascarea persoanei care l-a declarat constituie un proces complex şi dificil, dar care este indisolubil legat de îndeplinirea actului de justiţie şi prevenirea fenomenelor antisociale.

Problemele identificate la nivel naţional

1. În doctrina criminalistică nu există o noţiune unanim recunoscută de toţi autorii, unii tratând alibiul *exclusiv* ca pe o probă a nevinovăţiei persoanei. În special, nu există o bază teoretică sitematizată în ceea ce priveşte caracteristica generală, premisele şi categoriile alibiului, declararea, evaluarea şi verificarea acestuia.

2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nu conţine reglementări anume cu privire la noţiunea de alibi şi nici nu face

referinţă la acesta, fapt care duce la aprecierea contradictorie a naturii sale şi imposibilitatea utilizării acestuia în practică de către organul de urmărire penală şi chiar instanţele de judecată (*Cauza Grădinar vs Republica Moldova; Vetrenko vs Republica Moldova; Năvoloacă vs Republica Moldova*), deoarece nu sunt expres stabilite limitele şi condiţiile cu care trebuie să fie concordate metodele şi mijloacele de cercetare a acestui fenomen.

Pentru o mai bună înţelegere a modului de cercetare a alibiului, este necesar, mai întâi de toate, de a stabili apariţia, esenţa noţiunii de alibi şi natura juridică a acestuia. Pentru prima dată, cuvântul „alibi" a apărut în dicţionarele enciclopedice în anul 1835. Acesta provine din latinescul *alibi*, ceea ce însemnă – „în altă parte", de la *alius* – „alta" şi *ibi* – „acolo" [3, p. 24].

În prezent, termenul dat este definit de unii criminalişti şi se utilizează în jurisprudenţă, de obicei, ca sinonim al nevinovăţiei persoanei (bănuitului, învinuitului), care se justifică prin faptul că acesta se afla într-un alt loc în momentul săvârşirii infracţiunii decât locul unde aceasta s-a produs, şi, prin urmare, faptul că această persoană se face vinovată de o anumită infracţiune – decade.

Cu toate acestea, înaintarea alibiului nu întotdeauna poate fi interpretată univoc în favoarea persoanei bănuite sau învinuite cel puţin din două considerente:

1) înaintând un alibi fals, deseori declarantul are scopul de a se împotrivi urmăririi penale, împiedicând astfel stabilirea adevărului în cauză şi încercarea de a influenţa în folosul său sistemul probatoriu;

2) pe de altă parte, însăşi confirmarea faptului că persoana bănuită sau învinuită absenta de la locul săvârşirii infracţiunii în timpul când aceasta s-a produs, încă nu înseamnă că persoana respectivă nu are nicio atribuţie la fapta săvârşită. Persoana putea să nu apară în calitatea de executor nemijlocit al infracţiunii, ci să fie complice al acesteia în calitate de organizator sau instigator. După cum argumentează unii autori, posibilităţile tehnice moderne, aflate în „serviciul" infractorilor, de exemplu mijlocele de telefonie mobilă, internet, skype etc., permit organizatorului infracţiunii să ţină sub control situaţia criminală, să coordoneze acţiunile complicilor, să le dirijeze pe măsura parvenirii din partea lor a unor semnale urgente şi să elaboreze în baza analizei lor indicaţiile de rigoare [2, p. 87].

Alibiul poate fi clasificat după cum urmează:

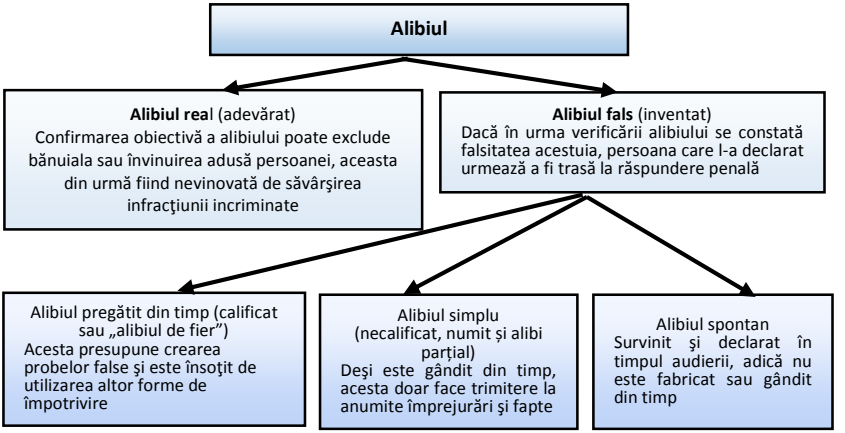

Fig. 1. Principalele categorii ale alibiului

Indiferent de persoana care îl declară, momentul sau forma pe care o îmbracă, alibiul trebuie să fie cercetat minuțios sub toate cele trei aspecte de bază [4, p. 280] ale sale:

1. locul săvârşirii infracţiunii;
2. timpul săvârşirii infracţiunii;
3. locul în care s-a aflat persoana care a declarat că are un alibi (bănuitul, învinuitul).

Procesul de verificare a alibiului include următoarele acțiuni:

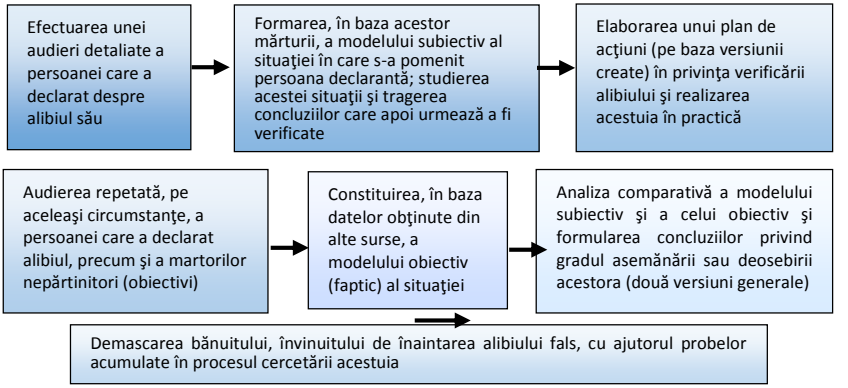

Fig. 2. Etapele procesului de verificare a alibiului

Unul din principalele mijloace demascare a persoanei în înaintarea alibiului fals este efectuarea de către ofiţerul de urmărire penală a unei audieri corecte din punct de vedere tactic. Fiind într-o situaţie de conflict, tactica de ascultare dobândeşte un caracter deosebit de complex.

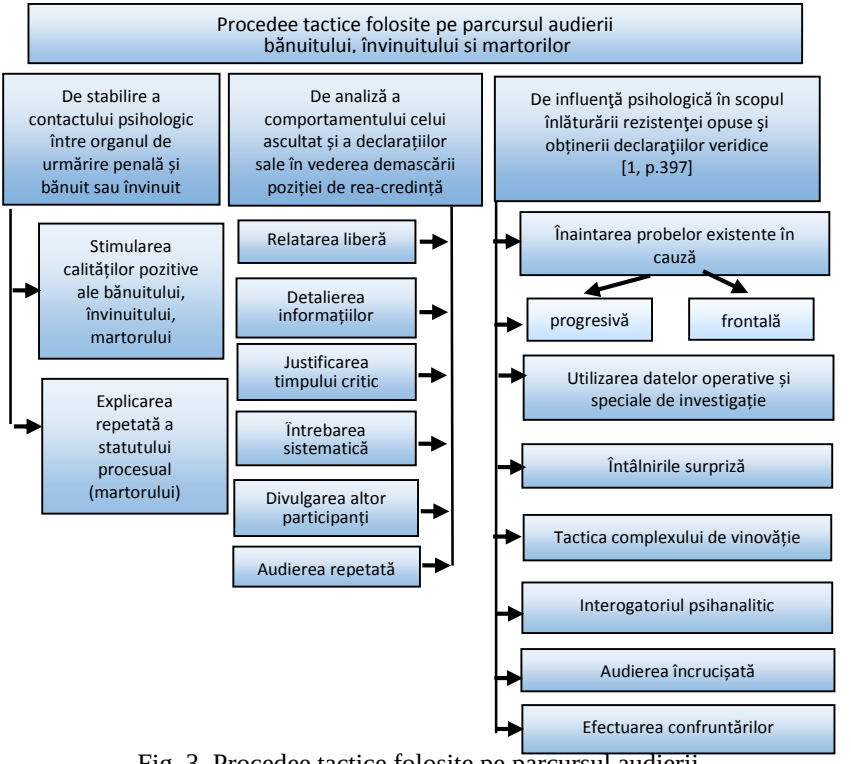

Fig. 3. Procedee tactice folosite pe parcursul audierii bănuitului, învinuitului şi martorilor

Propuneri *de lege ferenda*: art. 6 CPP RM, care va suna în felul următor: *„Alibi – fapt invocat de către bănuit, învinuit sau martor (în favoarea celor dintâi), prin care se declară că persoana bănuită sau învinuită, în momentul săvârşirii infracţiunii, se afla în alt loc decât locul unde aceasta s-a produs şi care, în mod oligatoriu, urmează a fi verificat de organul de urmărire penală”.*

Referințe:

1. DORAȘ, S. *Criminalistica*. Chișinău: Cartea juridică, 2011.
2. GHEORGHIȚĂ, M. *Tratat de criminlistică*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2017.
3. СЕМЁНОВ, А.В. *Этимологический словарь русского языка. Русский язык от А до Я*. Москва: Юнивес, 2003.
4. ОБРАЗЦОВ, В.А. *Криминалистика: Модели средств и технологий раскрытия преступлений: Курс лекций*. Москва:Изд-во Импэ-паблиш, 2004.